

МАКСИМ ТИМОШЕНКО

ORCID iD: 0000-0002-0702-5484

*доктор філософії, професор,
ректор Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського,
Заслужений діяч мистецтв України,
член-кореспондент Національної академії мистецтв України
(Київ, Україна)
m.timoshenko@gmail.com*

ВАСИЛЬ ЧЕРНЕЦЬ

ORCID iD: 0009-0009-2557-7846

*доктор філософії, професор,
проректор з інформаційної роботи та зв'язків з громадськістю
Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського,
лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки
(Київ, Україна)
nius.info@ukr.net*

СВІТЛАНА ШМАН

ORCID iD: 0000-0002-6658-1288

*кандидатка культурології, в.о. декана музичного факультету
Київської муніципальної академії естрадного та циркового мистецтв
(Київ, Україна)
cv_mku1234@ukr.net*

РЕГІОНАЛЬНІ МИСТЕЦЬКІ ПРОЄКТИ

В ДИСКУРСІ СИНЕРГІЇ КУЛЬТУРНОГО КАПІТАЛУ УКРАЇНИ

Досліджено специфіку регіональних мистецьких проєктів у контексті синергії культурного капіталу, їх роль у процесах комунікації та саморозвитку фахівців, значущість яких зростає в умовах новітніх трансформацій. Розглянуто теоретичні аспекти регіоніки як самостійної соціокультурної одиниці в різних контекстах (географічному, історичному, етнографічному, соціально-економічному та культурному) на прикладі розвитку музичного мистецтва в окремих регіонах України. Показано значення регіоніки як галузі культурології, що активно формує методологічну базу та сприяє глибшому розумінню процесів розвитку мистецтва в окремих регіонах. Визначено зміст поняття «регіональні мистецькі проєкти». Оцінено важливість вивчення регіональних культур, що сприяє формуванню цілісного бачення національного культурного простору, а також допомагає збереженню культурної ідентичності кожного регіону. Проаналізовано поняття «культурний капітал», яке набуває все більшої актуальності в сучасних наукових дослідженнях. Розглянуто концепцію культурного капіталу. Встановлено, що ця форма культурного капіталу має значний вплив

на розвиток культурного середовища. Представлено синергетичний підхід до дослідження культурного простору, який розглядається як «ключ» до комплексного осмислення буття нації. Висвітлено питання застосування синергетичної концепції для аналізу процесів діалектики регіональних мистецьких проєктів, що сприяють формуванню нового культурного капіталу. Зазначено, що синергетична концепція дозволяє виявити різноманітні культурні ініціативи — від освітніх програм до мистецьких фестивалів. Розглянуто реалізацію регіональних і національних мистецьких проєктів на прикладі семінарів-практикумів, що сприяють розвитку культурного капіталу та інтеграції різних культурних середовищ. Доведено, що організація культурних заходів на базі регіональних закладів культури сприяє популяризації місцевого культурного капіталу та підтримці регіональних мистецьких проєктів.

Ключові слова: регіональні мистецькі проєкти, культурний капітал, синергія культурного капіталу, семінар-практикум.

Постановка проблеми... У сучасній науці культурний капітал розглядається як накопичуваний ресурс. Необхідність проведення дослідження регіональних мистецьких проєктів в дискурсі синергії культурного капіталу України полягає в тому, що такі проєкти відіграють ключову роль у формуванні та збереженні культурної ідентичності на місцевому рівні, а також сприяють інтеграції культурних ресурсів різних регіонів у єдиний національний культурний простір. Аналіз цих проєктів через призму синергії дозволяє виявити взаємодію між культурними інституціями, місцевими громадами та державними структурами, що сприяє ефективному використанню культурного капіталу для розвитку як окремих регіонів, так і всієї країни. Такий підхід дозволяє оцінити соціокультурний вплив мистецьких ініціатив, визначити стратегії для підтримки і розвитку культурного потенціалу України в умовах глобалізації та змін, що відбуваються в сучасному світі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій... Останні дослідження в галузі культурології та мистецтвознавства свідчать про зростаючий інтерес до питань взаємодії регіональних культурних проєктів із загальнонаціональними процесами формування культурного капіталу. Зокрема, в контексті синергії культурного капіталу регіональні ініціативи можуть бути ефективними в умовах, коли кожен мистецький проєкт додає культурної цінності до загальнонаціонального контексту. Однак попри актуальність цієї проблеми, наукове осмислення ефективності таких проєктів лишається обмеженим.

Поняття «культурний капітал» дедалі частіше використовується провідним у дослідженнях сучасних вчених. Роботи в галузі теоретичного обґрунтування поняття і пошуків його взаємозв'язків з різними культурними феноменами сьогодні набувають все більшої популярності. Особлива увага приділяється питанню формування культурного капіталу, його структурі та принципам передачі. У межах зарубіжної практики можна назвати таких дослідників, як П. Бурдьє, Р. Сеннет, Дж. Уррі.

П. Бурдьє у статті «Форми капіталу» (*P. Bourdieu, 1983*) виділяє три типи капіталу: економічний – вимірювання та визначення його не викликає великих труднощів, оскільки він відповідає споконвічному значенню терміна «капітал»; культурний, який виступає у формі «тривалих диспозицій розуму та тіла», а також кваліфікацій, публікацій, ідей тощо, і, нарешті, соціальний. Автор підкреслює важливість агрегації реальних чи потенційних ресурсів, які виникають завдяки включенню в міцні мережі або інституційовані відносини взаємних зобов'язань чи визнань. Це дозволяє індивідам і групам не лише отримувати доступ до різноманітних ресурсів, але й формувати стійкі соціальні зв'язки, що сприяють накопиченню соціального капіталу та забезпечують можливості для подальшого розвитку в межах конкретної соціальної структури.

Термін «регіональні мистецькі проєкти» виник як реакція на необхідність збереження культурної унікальності різних регіонів у контексті глобалізації та урбанізації. Цей термін став предметом дослідження культурології, соціології культури та менеджменту мистецтв, особливо з другої половини ХХ століття. В Україні поняття «регіональні мистецькі проєкти» почало активно використовуватись у 2010-х роках. У вітчизняній практиці найвідомішими у цьому напрямі є роботи В. Шейка (2024) стосовно взаємодії глобальних та локальних культурних практик, що допомагає формувати концепцію «глобалізованого» культурного капіталу. В українському контексті, зокрема в роботі Н. Араї-Берріос (Івановська), В. Шульгіної та О. Яковлева «Соціокультурне проєктування в мистецтві: теорія та практика» (2018) мистецький проєкт розглядається як ресурс, що сприяє розвитку національної

культури через активне залучення різних загальнонаціональних культурних процесів. Регіональні мистецтвознавчі ініціативи, як правило, мають на меті не тільки збереження культурної спадщини, але й створення нових культурних практик. Важливе значення мають дослідження Г. Карась, а саме стаття «Презентація реалізованого музичного проєкту як вид event-менеджементу» (2020), у якій аналізується вплив мистецьких проєктів на регіональний розвиток і взаємодію між культурними інституціями та громадянами. Авторка підкреслює, що успіх таких проєктів залежить від здатності синтезувати локальну традицію і сучасні мистецькі тенденції, створюючи таким чином ефективну модель розвитку культурного капіталу.

В українській науці до методології синергетики зверталися вчені різних галузей, в тому числі культуролог О. Яковлев (2016), який аналізує взаємодію різних культур. Він зазначав, що «на сучасному етапі синергетичний підхід в дослідженні культурного простору є “ключем” до різноаспектного осмислення буття нації, що охоплює всі матеріальні та духовні здобутки». В. Чернець (2012) зробив вагомий особистий внесок у дослідження теми регіональних мистецьких проєктів в контексті синергії культурного капіталу України. Під безпосереднім керівництвом В. Чернеця та завдяки його особистій ініціативі й підтримці відбулась і продовжує відбуватися значна кількість культурно-мистецьких конкурсів, фестивалів, симпозіумів та проєктів, що охоплюють міжнародний, всеукраїнський і регіональний рівні. Його активна участь у цих заходах стала важливою складовою процесу розвитку культурної синергії в Україні, де він зміг об'єднати різноманітні культурні традиції та сучасні мистецькі практики, створюючи платформу для обміну досвідом і впровадження нових ідей у сфері культури та мистецтва. Ці проєкти стали важливими етапами для розвитку та підтримки культурного капіталу на різних рівнях, забезпечуючи інтеграцію регіональних культур у загальнонаціональний контекст та сприяючи формуванню нових культурних зв'язків. Таким чином, його дослідження вказувало на те, що синергія є рушійною силою розвитку культури, що збагачує як локальний, так і глобальний культурний простір.

Раніше С. Шман досліджувала подібний аспект у статті «Українські мистецькі заклади вищої освіти: шляхи накопичення та збереження культурного капіталу» (2024), де акцентувала увагу на ролі українських мистецьких ЗВО у формуванні культурного капіталу та його відтворенні завдяки участі у творчих проєктах, що можна назвати потужним інструментом формування інкорпорованого культурного капіталу, що забезпечує особистісне зростання, розвиток навичок і культурної ідентичності, сприяє соціалізації та надає нові професійні перспективи.

Мета дослідження — обґрунтування ролі регіональних мистецьких проєктів у контексті синергії культурного капіталу України.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні **завдання**:

1) дослідити теоретичні аспекти регіоніки як самостійної соціокультурної одиниці в різних контекстах (географічному, історичному, етнографічному, соціально-економічному та культурному) на прикладі розвитку музичного мистецтва в окремих регіонах України;

2) розглянути концепцію культурного капіталу, зокрема зосередитись на інкорпорованій формі культурного капіталу та її впливі на розвиток культурного середовища;

3) висвітлити питання застосування синергетичної концепції для аналізу процесів діалектики регіональних мистецьких проєктів, що сприяють формуванню нового культурного капіталу;

4) охарактеризувати реалізацію регіональних і національних мистецьких проєктів, зокрема на прикладі семінарів-практикумів, що сприяють розвитку культурного капіталу та інтеграції різних культурних середовищ.

Виклад основного матеріалу дослідження... На теоретичному рівні загальні проблеми регіоналіки як самостійної соціокультурної одиниці в географічному, історичному, етнографічному, соціально-економічному та культурному аспектах стимулювали появу наукових праць. На початку ХХ ст. М. Грінченко (1922) заклав основи для наукового вивчення української

народної музики, фіксуючи та систематизуючи її регіональне розмаїття у своїй праці «Історія української музики». Л. Корній (1996) досліджувала історичні та регіональні аспекти української народної музики, а також її вплив на професійне музичне мистецтво в контексті загального розвитку української музичної культури у своїй ґрунтовній праці під назвою «Історія української музики» (видання відбувалося з 1996 по 2001 роки окремими частинами). Важливою для розвитку методології культурологічної регіоніки стала робота О. Яковлева (2016), яка сприяла більш глибокому розумінню культурної спадщини Західної України та усвідомленню її місця в національному культурному просторі. Більшість дослідників зробили значний внесок у вивчення регіональних аспектів української культури, зокрема музичної, розкриваючи її самобутність та важливість для формування цілісного національного культурного простору. Їхні праці підтверджують актуальність і перспективність культурологічної регіоніки як самостійної галузі наукових досліджень (Телячий, 2021; Чернець, Вадясова, Шульгіна, 2012; Шейко, 2024 та інші).

Останнім часом регіональні студії збагатилися дисертаційним дослідженням Л. Микуланинець «Становлення та розвиток професійного музичного мистецтва Закарпаття другої половини ХХ століття: етнокультурні аспекти» (2011). У контексті етнокультурних і соціокультурних трансформацій авторка розглядає Закарпатський регіон та висвітлює особливості професійного музичного життя цього регіону. Дослідження А. Кравченко «Українська музична культура в контексті дослідження проблем культурологічної регіоніки» (2012) висвітлює актуальні питання розвитку музичного мистецтва в культурі окремих регіонів України. Зберігаючи орієнтацію на історико-генетичний аспект вивчення регіональних культур, вона зазначає, що обґрунтування теоретичних засад регіоналіки та аналіз останніх досліджень з регіональної проблематики підтверджують важливість культурологічної регіоніки. Її основним завданням є дослідження регіональної культури, яка у всій різноманітності своїх проявів формує цілісну картину національного

культурного простору. Також авторка наголошує, що регіоналіка займає своє місце в історії та теорії культури як перспективна, самостійна галузь культурології. Формування власної методологічної бази, організація наукових конференцій, розробка навчальних програм з історії регіональної культури та мистецтва сприяють активному розвитку цієї галузі в науковому та освітньому середовищі.

Регіональні мистецькі проєкти допомагають розкрити особливості професійного мистецького життя, визначити роль регіональних культурних трансформацій та формувати цілісну картину національного культурного простору. Регіональний культурний простір формується завдяки активній взаємодії населення та цілої низки соціальних інститутів, які виступають носіями та трансляторами мистецьких проєктів. Серед них — заклади мистецької освіти, засоби масової інформації, громадські організації, а також інфраструктура, пов'язана зі збереженням культурної спадщини (архіви, музеї, заповідники) тощо.

Формування новітніх комунікаційних технологій, інтенсифікація міжкультурного діалогу в інформаційному суспільстві, посилення мобільності населення, а також транснаціональні колаборації фахівців різних галузей знань та культурних об'єднань впливають на доступність культурних ресурсів у конкретному історичному контексті, зумовлюють трансформацію регіональних мистецьких проєктів. Ці зміни спричиняють динамічні зміни в економічних процесах, що потребує подальшого дослідження питання про місце та роль регіональних мистецьких проєктів в синергетичному використанні культурного капіталу.

Поняття культурного капіталу вперше запровадив П. Бурдьє (*P. Bourdieu*, 1972), який здійснював дослідження у сфері соціології культури, соціології освіти, філософії культури, культурології. П. Бурдьє розглядає культурний капітал як фізичну форму культурних ресурсів, що включає компетентність, звички, культурні продукти та інститути, виражені у формі людських здібностей та поведінки, стилю мови, якості освіти, смаку та способу життя.

Вчений запропонував три основні форми вираження культурного капіталу, що отримали назви «інкорпорований», «об'єктивований» та «інституціоналізований».

У дослідженні розглядається інкорпорована форма культурного капіталу, тому що він містить у собі знаки та символи культури, що дозволяють розпізнавати та передавати його іншим. Наприклад, це може бути співпраця певних культурних інституцій (музеїв, бібліотек, клубів, вищих навчальних закладів культури та мистецтв, шкіл мистецтв тощо). Більше того, регіональні мистецькі проєкти можуть реалізовуватись у вигляді проєктів управлінських структур (міністерств, відомств, відділів культури), спрямованих на збереження та функціонування культури. Вони охоплюють різні напрями — від музичних фестивалів до відновлення традиційних ремесел.

Поняття культурного капіталу, введене П. Бурдьє (*P. Bourdieu*, 1972), включає освіту, здобуту індивідом. Інкорпорована форма культурного капіталу, що втілюється у знаках і символах культури, є важливою для розвитку регіональних мистецьких проєктів. Такі проєкти, включаючи ініціативи культурних інституцій та управлінських структур, сприяють збереженню та популяризації культурної спадщини, а також розвитку мистецької діяльності в регіонах через різноманітні форми — від фестивалів до відновлення традиційних ремесел.

Для аналізу розвитку регіональних мистецьких проєктів, що створюють новий культурний капітал, пропонується використовувати синергетичну методологію. Цей міждисциплінарний підхід дозволяє дослідити динамічну стабільність та баланс протиріч у системах, а не їх розпад. Регіональні мистецькі проєкти як самоорганізовані системи прагнуть до впорядкування комунікації, передачі знань та візуально-естетичної інформації, що відображає авторське бачення світу шляхом змістовного діалогу.

Як приклад реалізації синергетичної парадигми наводимо приклад участі Міністерства культури і туризму України у співпраці з Центром неперервної культурно-мистецької освіти НАКККиМ у реалізації Календарного плану

підвищення кваліфікації керівників і спеціалістів підприємств, установ і організацій галузі культури з 2012 по 2019 рр. Організація цієї справи на базі регіональних закладів культури активно сприяла популяризації місцевого культурного капіталу та підтримці регіональних мистецьких проєктів.

У 2017 р. на базі Національного музею мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків та Національного художнього музею України відбувся семінар-практикум за темою «Експертиза творів образотворчого мистецтва». До участі у семінарі були залучені провідні фахівці галузі: О. Живкова, А. Мацело, О. Шостак, О. Крамарева, Л. Кравченко та М. Вишневецька, які поділились величезним досвідом проведення експертизи та атрибуції творів європейського живопису, гравюри, фаянсу та порцеляни. К. Чуєва, Г. Біленко, Г. Рудик та М. Логвин висвітлили теми експертизи предметів археології і давнього мистецтва, атрибуції творів традиційного китайського живопису, японської ксилографії укійо-е та проблеми у визначенні автентичності мініатюрної скульптури нецке.

Тобто захід проходив не лише в одній центральній локації, а по всьому місту. Програма семінару-практикуму мала на меті оптимізувати діяльність усіх місцевих мистецьких інституцій, аби стати справжньою культурною подією. Реалізація цього регіонального мистецького проєкту сприяла розвитку київського регіону, збереженню його культурних цінностей та формуванню його культурного капіталу. Орієнтація на локальну ідентичність із залученням місцевих фахівців надає нам право визначити його як локальний регіональний мистецький проєкт.

У травні 2018 р. на базі Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника відбувся семінар-практикум «Актуальні питання організації та проведення державної експертизи культурних цінностей (предметів декоративно-ужиткового мистецтва)». Захід організовано з ініціативи Міністерства культури України та підтримано Національним Києво-Печерським історико-культурним заповідником, Національним музеєм мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків і Національним музеєм

українського народного декоративного мистецтва. Проведений захід повністю актуалізував мету експертної спільноти, оскільки українські державні експерти отримали можливість обговорення сучасних викликів та нових підходів у своїй професійній сфері. У семінарі-практикумі взяли участь 38 закладів України та близько 80 учасників. Модераторами й доповідачами виступили провідні фахівці у галузі експертизи: Г. Біленко, А. Вялець, О. Живкова, О. Єрмак, К. Чуєва та інші. Базу їх проведення склали експозиції трьох провідних музейних закладів Києва — Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника, Національного музею мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків і Національного музею українського народного декоративного мистецтва. Л. Білоус, виступаючи з доповіддю на цьому заході, зазначила, що експерт повинен володіти досить великим обсягом інформації: знаннями у сфері технології виготовлення виробів, історією розвитку виробництва, особливостями художніх стилів, індивідуальних відомостей і характерних рис підприємств, а також вивченням марки, клейми, мітки (Актуальні питання організації та проведення державної експертизи культурних цінностей, 2018).

Таким чином, масштабний і репрезентативний захід об'єднав більше 15 регіонів України, продемонстрував та підкреслив значення культурних цінностей, історії та традицій, став важливою подією у науковому та експертному середовищі. Мистецький проєкт був реалізований за участі управлінських структур (Мінкультури) та провідних національних інституцій, став платформою для міжкультурного діалогу представників різних регіонів та об'єднав їх з метою збереження культурних цінностей і формування національного культурного капіталу країни, що надає нам право віднести його до мистецьких проєктів національного значення.

Спеціальний семінар за темою «Експертиза культурних цінностей (предметів нумізматики, фалеристики холодної та вогнепальної зброї)» відбувся у червні 2017 р. Головним акцентом заходу стала участь доктора Енн Феєрбах (*Anna Marie Feuerbach*) (США), історика зброї світу, дослідниці у

галузі археометалографії. У рамках семінару, що проводився в Національному музеї історії України, вона ділилася знаннями про металографічні методи аналізу історичної зброї та проводила практичні заняття, які включали вивчення мікроструктури сталі та давніх технологій виготовлення клинків. Результати свого дослідження представила під час лекцій у Києві, де особливу увагу було приділено знаменитим мечам *Ulfberht* (Аналітичні методи дослідження історичної зброї, 2017).

Слід зазначити, що праці Енн Феєрбах відіграють важливу роль у розумінні не тільки технологій, а й соціокультурних аспектів, пов'язаних із виробництвом та використанням зброї в історії різних народів світу (для поглибленого ознайомлення із дослідженнями Енн Феєрбах можна звернутися до матеріалів, опублікованих у спеціалізованих журналах та збірниках).

Виходячи з вищезазначеного матеріалу, можемо зробити проміжний підсумок, що синергія в культурі — це не лише співпраця між окремими інституціями, а й глибинна інтеграція різних світоглядів, історичних контекстів і технічних інновацій, яка формує нові культурні цінності. Таким чином, синергія є рушійною силою розвитку культури, що збагачує культурний простір.

Проект «Українська весна» відіграв важливу роль у міжнародній культурній інтеграції України. Його реалізація у Франції була спрямована на створення простору для експертизи української культури, співпраці митців, популяризації української ідентичності (Українська Весна, 2023).

Програма проекту включала стажування українських митців в *Assemblée de Relais Culture Europe* з 13 жовтня по 1 грудня 2022 р., що стосувалось реставрації та експертизи творів мистецтва. У проєкті взяли участь: Олена Андріанова, директорка Бюро науково-технологічної експертизи «Арт-Лаб» (Київ); Тетяна Тимченко, завідувачка кафедри техніки та реставрації творів мистецтва Національної академії мистецтв України (Київ); Валерія Леоненко, реставраторка живопису та документів Національного історичного музею України (Київ). Куратори Іван Рябчій (керівник), Оксана Трипольська й Ольга

Паско (програмні менеджери), Наталя Гузенко-Будьє (комунікаційна менеджера) прискіпливо відібрали представників сфери реставрації та експертизи. За результатами проведення проєкту 10 листопада 2022 р. була проведена лекція для реставраторів та фахівців, що працюють з колекціями, за темою «Досвід міжнародного стажування в Центрі досліджень та реставрації музеїв Франції (*C2RMF*). Сучасні підходи до технологічної експертизи та перспективи співпраці». Лекція присвячена оприлюдненню результатів стажування, яке було реалізовано за фінансової підтримки Французького інституту в Україні, Міністерства культури Франції та за сприяння Українського інституту у Франції. Під час лекції слухачі дізнались про підходи до дослідження об'єктів культурної спадщини, що застосовуються у *C2RMF*, особливості вивчення творів живопису та графіки, можливості застосування міжнародного досвіду для покращення дослідницької діяльності в Україні (Стажування для українських реставраторок, 2023).

Такі стажування сприяли обміну досвідом у сфері збереження культурної спадщини та відкривали нові можливості для професійного розвитку. Однією із ключових цілей ініціативи було також забезпечення безперервної комунікації, її вплив на культуру та підтримка української креативної спільноти у Франції. Сама по собі реалізація подібного проєкту, враховуючи масштаби і складність його проведення, вже є великим досягненням для України.

3 лютого 2025 року в Національній музичній академії України імені П. І. Чайковського відбувся науково-практичний форум «Діалог мистецько-педагогічних поколінь», що включав круглий стіл та презентацію колективної монографії, присвяченої Валерії Дмитрівні Шульгіній. Ця подія стала важливим етапом розвитку української музичної освіти. Ідея організації форуму належить доктору філософії, проректору з інформаційної роботи та зв'язків з громадськістю Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського, заслуженому працівнику культури України, лауреату Державної премії України в галузі науки і техніки, почесному академіку Національної академії мистецтв України та академіку Академії Вищої школи

України Василю Чернецю, який залучив до цього форуму провідних експертів у галузі музичної педагогіки та культури (Діалог мистецько-педагогічних поколінь, 2025).

Круглий стіл на тему «Діалог мистецько-педагогічних поколінь» став показовим прикладом синергетичного підходу до формування культурного капіталу. У рамках цього проєкту були представлені доповіді провідних фахівців, науковців у галузі мистецтва з Одещини, Рівненщини, Івано-Франківщини, Закарпаття, Тернопільщини та інших областей України. Кожен з доповідачів поділився унікальними досягненнями та ініціативами широкого спектру питань мистецької освіти, що стали важливими складовими культурного капіталу країни. Регіональні особливості, представлені в доповідях, створюють можливості для інтеграції і синергії культур, що збагачують українську культуру та сприяють її подальшому розвитку. Проєкт підкреслює важливість взаємодії між окремими культурними середовищами та збагачення національної культури через їхні досягнення. Ідея автора проєкту є надзвичайно актуальною, оскільки вона пропонує новий підхід до збереження та розвитку культурного капіталу в умовах синергії, що дозволяє інтегрувати досвід та традиції різних частин України в єдиний культурний процес.

Спираючись на зібраний та проаналізований матеріал, слід зазначити, що реалізація мистецьких проєктів, таких як семінари-практикуми на базі провідних музеїв і культурних інституцій, демонструє важливість синергетичного підходу для розвитку культурного капіталу на різних рівнях. Заходи не лише об'єднали експертів і фахівців з різних регіонів, а також сприяли збереженню культурних цінностей, обміну досвідом і підтримці української культурної ідентичності. Синергія між культурними середовищами, науковими колами та державними інституціями забезпечує сталий розвиток культурного простору країни, формуючи інтегровану картину національної культури.

Отже, мистецькі проєкти стають місцем впровадження інновацій і дослідницькими майданчиками. Проведення культурно-мистецьких проєктів

стало ефективним стимулом активізації та виведення експертної діяльності закладів культури та освіти на новий якісний рівень за найкращими світовими зразками. Здійснення цих проєктів сприяє творчому та інтелектуальному розвитку фахівців, заохочуючи їх через наукову та винахідницьку діяльність. Загалом регіональні мистецькі проєкти — це і є реалізація культури, коли відбувається процес передачі накопичених культурних кодів або забезпечення умов, за яких сума культурних активів передається від одного покоління до іншого.

У статті вперше здійснено аналіз регіональних мистецьких проєктів України у контексті синергії культурного капіталу, що дозволяє виявити їх роль у збереженні та розвитку культурної спадщини. Сформульовано нові підходи до розуміння культурного капіталу як комплексного ресурсу, який інтегрує матеріальну, нематеріальну та людську складові у регіональних мистецьких ініціативах. Обґрунтовано важливість регіонального мистецтва як чинника зміцнення національної ідентичності та міжрегіонального діалогу в сучасному українському суспільстві. Розкрито механізми синергетичного ефекту між регіональними мистецькими проєктами та загальнонаціональним культурним простором, що сприяє їхньому взаємному посиленню.

Ці результати сприяють поглибленню наукових уявлень про взаємодію регіональних ініціатив з національним культурним контекстом, а також актуалізують проблематику інтеграції культурного капіталу України в глобальний культурний простір.

Висновки.

1. Дослідження розвитку музичного мистецтва в контексті регіональних культур України виявило кілька важливих тенденцій. По-перше, регіоналіка як галузь культурології активно формує методологічну базу, що сприяє глибшому розумінню процесів розвитку мистецтва в окремих регіонах. По-друге, вивчення регіональних культур дозволяє формувати цілісне бачення національного культурного простору, що, в свою чергу, допомагає зберегти

культурну ідентичність кожного регіону та підтримує розвиток мистецьких практик на місцях.

2. Розгляд концепції культурного капіталу, зокрема інкорпорованої форми цього виду капіталу, передбачає формування у індивідів певних знань про знаки і символи культури, які він отримує через освіту, соціалізацію та вплив родини. Ця форма культурного капіталу має значний вплив на розвиток культурного середовища, що сприяє формуванню знань, умінь і цінностей, які виступають основою для активної участі індивідів у культурних процесах, зокрема в створенні і реалізації регіональних мистецьких проєктів. Відтак, інкорпорована форма культурного капіталу є важливою складовою для збереження і популяризації культурної спадщини, розвитку творчих ініціатив та підтримки культурного різноманіття в регіонах.

3. Застосування синергетичної концепції для аналізу процесів діалектики регіональних мистецьких проєктів дозволяє розкрити складні взаємодії між різними елементами культурного середовища, що сприяють формуванню нового культурного капіталу. За допомогою цієї концепції можна виявити, як різноманітні культурні ініціативи — від освітніх програм до мистецьких фестивалів — взаємодіють і створюють умови для розвитку нових культурних цінностей, зміцнення місцевої ідентичності та підтримки культурного різноманіття. Таким чином, синергетичний підхід допомагає зрозуміти, як взаємодія між різними соціальними, культурними та економічними факторами формує стійке культурне середовище, що є основою для розвитку культурного капіталу в регіонах.

4. Реалізація регіональних і національних мистецьких проєктів, зокрема через проведення семінарів-практикумів, відіграє важливу роль у розвитку культурного капіталу та інтеграції різних культурних середовищ. Такі заходи забезпечують обмін знаннями та досвідом між фахівцями, сприяють збереженню та популяризації культурних традицій, а також допомагають встановити діалог між різними регіонами та культурами. Семінари-практикуми, об'єднуючи різні культурні інституції та експертів, створюють платформу для

розвитку нових культурних ініціатив, що сприяють збагаченню національної культури та формуванню спільного культурного капіталу.

Перспективи подальших досліджень регіональних мистецьких проєктів в дискурсі синергії культурного капіталу України полягають у вивченні впливу цих проєктів на соціально-економічний розвиток, збереження культурної спадщини та інноваційні підходи до підтримки культурного середовища на регіональному рівні. Оцінка ефективності регіональних мистецьких проєктів як механізму збереження та передачі культурної спадщини важлива для дослідження впливу цих проєктів на молодь і майбутні покоління, а також на формування ідентичності та поваги до національних традицій. Вивчення ролі інноваційних підходів у розвитку регіональних мистецьких проєктів можуть бути використані для підтримки та розвитку культурного капіталу в регіонах, зокрема через цифрові платформи, віртуальні виставки та інтерактивні проєкти.

Список використаної літератури і джерел

1. Актуальні питання організації та проведення державної експертизи культурних цінностей (предметів декоративно-ужиткового мистецтва), 2018. Матеріали семінару-практикуму, Київ, 21-25 травня 2018. Київ: Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник, Фенікс.
2. Аналітичні методи дослідження історичної зброї, 2017, [online]. Режим доступу: <<https://zbroeznav.com/seminar-archeometall/>> [дата звернення: 22.10.2024].
3. Грінченко, М., 1922. *Історія української музики*. Київ: Спілка.
4. Діалог мистецько-педагогічних поколінь, 2025, [online]. Режим доступу: <<https://www.facebook.com/NMAUTCHAYKOVSKIY/posts/pfbid01A36CZELd5d3RTMEXNimW2zZNTyPkz3ZCYzs8Zo4zCNshBsiFAV5wrJdSqsGkuVDI?rdid=14w9waPKTJ0je0AW#>>> [дата звернення: 21.10.2024].
5. Івановська, Н., Шульгіна, В. та Яковлев, О., 2018. *Соціокультурне проєктування в мистецтві: теорія та практика*: підручник. Київ: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв.
6. Карась, Г. В., 2020. Презентація реалізованого музичного проєкту як вид event-менеджементу. *Культурологічний альманах*, 13, сс.67–70.
7. Корній, Л., 1996. *Історія української музики*. Ч. 1 (від найдавніших часів до середини XVIII ст.). Київ-Харків-Нью-Йорк.
8. Кравченко, А. І., 2012. Українська музична культура в контексті дослідження проблем культурологічної регіоніки. *Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв*, 4, сс.139–143.
9. Микуланинець, Л., 2011. *Становлення та розвиток професійного музичного мистецтва Закарпаття другої половини XX століття: етнокультурні аспекти*. Дис. канд. мистецтвознавства. Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв.

10. Стажування для українських реставраторок, 2023, [online]. Режим доступу: <https://institutfrancais-ukraine.com/news/stage_restauratrices2023> [дата звернення: 20.10.2024].
11. Телячий, Ю., 2021. Життя його – Академія! Професор Василь Чернець – ректор Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*, 2, сс.340–343.
12. Українська Весна, 2023, [online]. Режим доступу: <<https://dofa.fund/projects/ukrainska-vesna/program-n-a-69/>> [дата звернення: 22.10.2024].
13. Чернець, В., Вадясова, Н. та Шульгіна, В., 2012. *Мистецько-педагогічна школа видатного діяча української культури Мирослава Вантуха*. Київ: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв.
14. Шейко, В., 2024. Еволюція культурології в цивілізаційно-глобалізаційному дискурсі реконструкції історії. В кн.: *Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку*, матеріали Міжнародної наукової конференції, Харків, 21-22 листопада 2024. Харків: Харківська державна академія культури, ч. 1, сс.3–4.
15. Шман, С., 2024. Українські мистецькі заклади вищої освіти: шляхи накопичення та збереження культурного капіталу. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*, 49, сс.367–374.
16. Яковлев, О., 2016. *Синергетика регіональних ідентичностей у культурному континуумі України кінця ХХ – початку ХХІ століття*. Дис. д-ра культурології. Національна музична академія України імені П. І. Чайковського.
17. Bourdieu, P., 1972. *Esquisse d'une théorie de la pratique: précédé de trois études d'ethnologie kabyle*. Genève: Droz.
18. Bourdieu, P., 1983. *The forms of capital. Handbook of theory and research for the sociology of education*. New York: Greenwood Press.

References

1. Aktualni pytannia orhanizatsii ta provedennia derzhavnoi ekspertyzy kulturnykh tsinnosti (predmetiv dekorativno-uzhytkovoho mystetstva), 2018. Current issues of organizing and conducting state expertise of cultural values (objects of decorative and applied art), 2018. Materials of the seminar-workshop, Kyiv, May 21-25 2018. Kyiv: Natsionalnyi Kyievo-Pecherskyi istoryko-kulturnyi zapovidnyk, Feniks.
2. Analytical methods for studying historical weapons, 2017, [online]. Available at: <<https://zbroeznav.com/seminar-archeometall/>> [accessed: 22 October 2024].
3. Hrinchenko, M., 1922. *Istoriia ukrainskoi muzyky* [History of Ukrainian music]. Kyiv: Spilka.
4. Dialogue between artistic and pedagogical generations, 2025, [online]. Available at: <<https://www.facebook.com/NMAUTCHAYKOVSKIY/posts/pfbid01A36CZELd5d3RTMEXNimW2zZNTyPkz3ZCYzs8Zo4zCNshBsiFAV5wrJdSqsGkuVDI?rdid=14w9waPKTJ0je0AW#>>> [accessed: 21 October 2024].
5. Ivanovska, N., Shulhina, V. and Yakovlev, O., 2018. *Sotsiokulturne proiektuvannia v mystetstvi: teoriia ta praktyka: pidruchnyk* [Sociocultural design in art: theory and practice: a textbook]. Kyiv: Natsionalna akademiia kerivnykh kadriv kultury i mystetstv.
6. Karas, H. V., 2020. Prezentatsiia realizovanoho muzychnoho proiektu yak vyd event-menedzhementu [Presentation of an implemented musical project as a type of event management]. *Kulturolohichnyi almanakh*, 13, pp.67–70.

7. Kornii, L., 1996. *Istoriia ukrainskoi muzyky* [History of Ukrainian Music]. Part 1 (vid naidavnishykh chasiv do seredyny XVIII st.). Kyiv-Kharkiv-Niu-Iork.
8. Kravchenko, A. I., 2012. Ukrainska muzychna kultura v konteksti doslidzhennia problem kulturolohichnoi rehioniky [Ukrainian musical culture in the context of studying the problems of cultural regionalism]. *Visnyk Derzhavnoi akademii kerivnykh kadriv kultury i mystetstv*, 4, pp.139–143.
9. Mykulanyets, L., 2011. *Formation and development of professional musical art of Transcarpathia in the second half of the 20th century: ethnocultural aspects*. Ph.D. in Art History. Thesis. Dissertation of candidate of arts. National academy of management of culture and arts management.
10. Internship for Ukrainian restorers, 2023, [online]. Available at: <https://institutfrancais-ukraine.com/news/stage_restauratrices2023> [accessed: 20 October 2024].
11. Teliachyi, Yu., 2021. Zhyttia yoho – Akademiia! Profesor Vasyl Chernets – rektor Natsionalnoi akademii kerivnykh kadriv kultury i mystetstv [His life is the Academy! Professor Vasyl Chernets – Rector of the National academy of managers of culture and arts]. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadriv kultury i mystetstv*, 2, pp.340–343.
12. The Ukrainian Spring, 2023, [online]. Available at: <<https://dofa.fund/projects/ukrainska-vesna/program-n-a-69/>> [accessed: 22 October 2024].
13. Chernets, V., Vadiasova, N. and Shulhina, V., 2012. *Mystetsko-pedahohichna shkola vydatnoho diiacha ukrainskoi kultury Myroslava Vantukha* [Artistic and pedagogical school of the outstanding figure of Ukrainian culture Myroslav Vantukh]. Kyiv: Natsionalna akademiia kerivnykh kadriv kultury i mystetstv.
14. Sheiko, V., 2024. *Evoliutsiia kulturolohii v tsyvilizatsiino-hlobalizatsiinomu dyskursi rekonstruktsii istorii* [The evolution of cultural studies in the civilizational-globalization discourse of historical reconstruction]. In: Cultural studies and social communications: innovative development strategies, proceedings of the International scientific conference, Kharkiv, November 21-22 2024. Kharkiv: Kharkivska derzhavna akademiia kultury, part 1, pp.3–4.
15. Shman, S., 2024. *Ukrainski mystetski zaklady vyshchoi osvity: shliakhy nakopychennia ta zberezhennia kulturnoho kapitalu* [Ukrainian higher education institutions of art: ways of accumulating and preserving cultural capital]. *Ukrainska kultura: mynule, suchasne, shliakhy rozvytku*, 49, pp.367–374.
16. Yakovlev, O., 2016. *Synergetics of regional identities in the cultural continuum of Ukraine in the late 20th – early 21st centuries*. Doctor of Cultural Studies. Thesis. P. I. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine.
17. Bourdieu, P., 1972. *Esquisse d'une théorie de la pratique: précédé de trois études d'ethnologie kabyle*. Genève: Droz.
18. Bourdieu, P., 1983. *The forms of capital. Handbook of theory and research for the sociology of education*. New York: Greenwood Press.

MAKSYM TYMOSHENKO

ORCID iD: 0000-0002-0702-5484

*Doctor of Philosophy, Professor,
Rector of the P. I. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine,
Honored Artist of Ukraine,
Corresponding Member of the National Academy of Arts of Ukraine
(Kyiv, Ukraine)
m.timoshenko@gmail.com*

VASYL CHERNETS

ORCID iD: 0009-0009-2557-7846

*Doctor of Philosophy, Professor,
Vice-Rector for Information and Public Relations
at P. I. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine,
Laureate of the State Prize of Ukraine in Science and Technology
(Kyiv, Ukraine)
nius.info@ukr.net*

SVITLANA SHMAN

ORCID iD: 0000-0002-6658-1288

*Candidate of Cultural Studies, Acting Dean of the Music Faculty
at Kyiv Municipal Academy of Variety and Circus Arts
(Kyiv, Ukraine)
cv_mku1234@ukr.net*

REGIONAL ART PROJECTS

IN THE DISCOURSE OF CULTURAL CAPITAL SYNERGY IN UKRAINE

The study examines the specifics of regional art projects in the context of cultural capital synergy, focusing on their role in communication processes and the professional development of specialists, whose significance is increasing amid contemporary transformations. Theoretical aspects of region studies are considered as an independent socio-cultural unit in various contexts — geographical, historical, ethnographic, socio-economic, and cultural — using the development of musical art in specific regions of Ukraine as a case study. The importance of region studies as a branch of cultural studies is demonstrated, actively forming the methodological foundation and promoting a deeper understanding of artistic development processes in individual regions. The concept of “regional art projects” is defined. The significance of studying regional cultures is assessed, highlighting its contribution to forming a holistic vision of the national cultural space while helping to preserve the cultural identity of each region. The notion of “cultural capital”, which is gaining increasing relevance in contemporary scholarly research, is analyzed. The concept of cultural capital is examined, establishing that this form of capital has a significant impact on the development of the cultural environment. A synergistic approach to studying cultural space is presented, regarded as a “key” to a comprehensive understanding of the nation’s existence. The application of the synergy concept is highlighted in analyzing the dialectical processes of regional art projects that contribute to the formation of new cultural capital. It is noted that the synergy concept enables the identification of diverse cultural initiatives — from educational programs to art festivals. The implementation of regional and national art projects is reviewed through the example of seminars and workshops that foster the development of cultural capital and integration of various cultural environments. It is demonstrated that organizing cultural events

within regional cultural institutions promotes the popularization of local cultural capital and supports the sustainability of regional art projects.

Keywords: *regional artistic projects, cultural capital, synergy of cultural capital, seminar-workshop.*

Стаття надійшла до редакції 24.10.2024 р.